

rimes, i en: «una forca de ferre, una fanga e una axada, dues faus bosqueres» (doc. de 1377 (MiretS, *TemplH*, 562), oc. ant. fanga (S. XIII o XIV, en el *Cart.* de Montpeller, Rayn. III, 259). D'ací fangar [1383]: «que aja a fangar lo dit camp de --- per ajutori del dit fangar ---», doc. de 1383, fengar en un de 1388 (*InvLC*); «ahont tenui los vostres mossos --- / en lo camp sòn, que fangan», MilàF (*Romilo.*, 78R); «aquí --- creixia la mala herba, però hi hem corregut a fangar, i allí on amb la fanga no n'hi ha hagut prou, hem calat foc a la brosta, i hem ensorrat l'arada, ben llaussada, d'acer», Coromines (*Cartes d'un Vis.* v, § 15, O. C., 966b19); fangador; fangaó; fangat. Refangar.

I un cpt. (amb pala, eina semblant): «vós, senyor, haurets molta gent ab axades, e ab palafangues e ab pics e ab destrals», «trabucs, manganells, --- axades, palafangues», Muntaner (cap. 122 i 272; Casac. IV, 15.3; VIII, 13.10, i també IV, 16.1); «una palafanga de pocha valor, dues exaderes --- 1373 (MiretS, *TemplH*, p. 556); «palafanga: batillum», OPou (*ThPu.*, 84).

¹ 'Menys ets que un porc'. — ² El lloc comú de l'apariament del fang amb el porc, explica la denominació mallorquina fang de porc per al material de construcció (que descriu més *AlcM*), que m'explícaven a Bunyola (1963) com una mescla preparada allí dins uns quadros formats amb posts: «ho picaven, llevaven després ses pots, i ho referien» ('pavimentaven'). — ³ Per més que hi hagi canvi de gènere en el bretó actual, on és masculí, però això és també el que passa en altres manlles, com bret. *brañk* m. «rameau» < norm. *branche* = fr. *branche*.

⁴ Aquest fascicle del seu *IEW*, p. 807, i el volum corresponent del *DCEC*, on jo ho rebutjava, van sortir gairebé plegats, tots dos el 1955. — ⁵ En la poesia de Francesc Farrera que *AlcM* cita del Cançoner de la Univ. cal llegir «Que un(a) assats forçat de tal fanga no hisquera» i no pas *assa sforçat*.

⁶ 'Enfangament, empantaneigament': «lo de l'aplec --- va ser com una manxiula que vaig empescar-me al veure que mai sorties de la fangada», MVayreda, *La Pany.* x, p. 134. — ⁷ Fangaons 'fangades' a Guisona (*BDLC* IV, 19), sufix -ATONE.

Fanoca (amb *fanocada*) [Lab. 1864], *fanoqueria* [*januq.*, PnaVic; *fanoc* pall. «persona limfàtica» (Pol, *Aneu*, p. 17), *DAG.*], possiblement deguts a un encreuament de *tanoca* amb *fatu* o *foill* (potser seríem tan *tanoques* si creguéssim com si neguéssim del tot les altres coses que ens diuen d'aquests mots).

Fanistol, V. *faristol*

FANTASIA, pres del gr. *φαντασία* (> ll. *phantasia*), 'aparició, espectacle, imatge', 'imaginació, fantasia', derivat de *φαντάζω* 'm'aparec, faig aparició', i aquest, del gr. *φάλλω* 'aparec', 'parec'. □ 1.ª doc.: Lull.

«--- viyares li fo que veés a cascun corn de l'altar

un àngel --- mas Blanquerna --- justícia li féu rememorar sa indignitat a veer los àngels --- e per febleza de cervell afeblit per abstinència, vigília --- la fantasia representa algunes vanitats en semblança de veritat» (*Blanq.*, *NCl.* II, 19.23); «sens ella al món - remey no puc haver / dormint, vetlant, - yo tinc la fantasia / en contemplar - qui am, qui és, què val», Ausiàs (CI, 5.33); «dix lo rey --- No-s deu negú admirar de res que veja, car cascú ve ab sa fantasia: si cavallers són de stima, ells vendran a si», JoMartorell (Ag. I, 193); i amb una acc. 'pressentiment fantasiós': «amor me ha tant subjugada que no stic en degun recort, e tinc fantasia que si prestament yo no veig lo meu Tirant, molt poca serà la mia vida» en un tros del *Tirant* que ja és d'una part de l'obra que correspon a la de Galba, però potser encara són mots de Martorell (Ag. IV, 251). A Eiv. «presunción» (PzCabr.), acc. que es troba també en cast. (JGillet, *Studia Spitzer*, 1958, 211-226).

DERIV.: *Fantasiar* [c. 1450]: «*Fantasiar*, - Amor a mi descobre / los grans secrets - c'als pus subtils amaga, / e mon jorn clar - als hòmens és nit fosca, / e visc de ço - que persones no tasten», Ausiàs (XVIII, 1.1); «confortat, / *fantasiar* / o dormitant, / yo stant axí, / sobre - i coxi, / haguí terror / --- / endormiscat / --- / oí qui-m diu: / --- O hom cansat, / vell amansat / ---», JRoig (*Spill*, 6461); «*fantasiar*: imaginor, -aris», Busa-N., 1507 (C-VI.6.1); «aquí, ben jove, pensí abrigar-hi / un niu d'humana felicitat; / després la tomba vaig somiar-hi, / a on tindria, més solitari, / repòs més grat... / Oh lloc per vida y mort *fantasiar!*», Costa (*Calà Gentil*, v. 30), incorrecció *fantasejar* Pons i Mass. *Fantasejar* [Massó Torrents]; *enfantasiar* (J. Ruyra, *Pinya de Rosa* II, 112). *Fantasiós* [*DTol.*, 1647]; ¹ *fantasiósar*. *Fantasiare*; *fantasiador*; *fantasiar* adj. Alguns han emprat també un ⁺*fantasiar*, imitat del fr. *fantasiiste*, amb el matís de 'rebuscador de coses imaginades'.

Del ll. PANTASIARE pronúncia vulgar en lloc de *phantasiare*, amb el sentit primitiu de 'somiar' i 'patir d'un malson', vénen el cat. *panteixar* i l'oc. *pantaissar* (amb variants *pantaissar* i *pantaïar*), que en aquesta llengua conserva encara el sentit de 'somiar', i en català, partint de la respiració agitada que causa un somni com-movedor o un malson, ha pres el sentit de 'bleixar, respirar fort per agitació o cansament' [1374; 1429, Febrer versió dantesca; c. 1390, Aversó, *Torcimany*, *pantexa* rimant amb *engrexa*, *matexa*, *esquexa*, *engrexa*, etc., 527.9]; ² «*panteixar*: respirar ab dificultat o ab pensa: anhelare; *qui panteixa*: anxie anhelans», «*panteix*: dificultat de respirar»; Belv. i Lab. 1840 no recull més forma que *panteix*, *panteixar*, ³ ni els escr. Renaix. (fora d'algun mallorquí) no n'han usada d'altra que *panteixar* o *pantejar*. Així el tenim ja en les *VidesR*: «la cèrvia la seguiren ab los cans --- St. Geli --- se'n meravellà mot car enayxi *pantexava*» (B: *pantesava* P; f° 194r1, trad. mugiret); «L'amor traïdor us ha sorprès, Elionor astuta, i en el *panteix* del vostre pit veig la promesa de la meua ventura --- ¿Per què seríeu tan cruel amb el vostre cor que *panteixa*